

Pelkkää numeroa

TIINA VAINIO

Tosiasian on pidettävä paikkansa; sen on oltava ajasta ja tilasta riippumaton – siis matemaattinen? Tässäkö syy mediaa tilkuttaviin talousuutispätkiin ja niiden tapaan kuvittaa talous yksittäisinä numeroina: korkoprosentteina, valuutta-arvoina, kurssi-indekseinä ja muina talouden tunnuslukuina?

Median talousuutisointi pilkkoo ja hämärtää ennestäänkin piilossa uinuneen perustansa, jonka varassa jäsennetään ikuisia arvon, kierron ja vaihdettavuuden kysymyksiä elämän arjessa. Talousuutisoinnista on tullut mediassa legenda, pätkä ideologista pakkosyöttöä, johon kunnan kansalaisen tulee luottaa, uskoa ja perustaa toivonsa, vaikka ei taloudesta tai sen esitetystä aatteellisesta oikeutuksesta mitään ymmärtäisikään.

Mutta riittääkö irrallinen numeroavaruus talouden merkiksi, kun suurella osalla yleisöä ei ole hallussaan perusteita, joita uutisoinnin kääntäminen ymmärrettäväksi vaatisi. Uutisointi jakaa ihmiset niihin, joille talouden tunnuslukujen maailma on jo ennestään tuttu ja niihin, jotka jäävät tunnuslukumytologian ulkopuolelle.

• • •

Talouden laki – länsimaisen markkinatalouden mielessä – on markkinaehtoisen talousteoretisoinnin tuote, jonka lainomaisuus luonnollistetaan ikään kuin vastaansanomattomasti todellisuudesta kertovaksi. Käytännössä talouden toiminnan seuraukset eivät kuitenkaan ole väistämättömyyden tulosta, vaan kyse on aina kulttuurin välittämistä käsityksistä, maailman- ja ihmiskuvista.

Talousuutisointi ei paljasta omaa kulttuurista ehdollisuuttaan, vaan raportoii asioista ikään kuin itsensä ulkopuolelta. Näin talouden laki ei nouse koskaan uutistoimittajien ja -toimitusten omaksi asiaksi. Vastuukysymykset pakenevat aina jonnekin muualle, toimitusten ulkopuolelle.

Talousuutisoinnin uudistaminen kolmannen vuosituhannen tarpeisiin pitäisikin aloittaa talouden lain kysymisestä, peräänkuuluttaa niitä oletusketjuja, joiden varassa uutisointi liikkuu. Vaihtoehtona irrallisen numero-

avaruuden pakkosyötölle olisi talouden tarkastelu esitettyjen numeroiden ja niiden edellyttämän talousmallin maailmankuvana. Maailmankuvien varassa vastaanottajan olisi ehkä siedettävämpää elää taloussanaston vie-
rauden ja viekkauuden noidankehässä, (jota maan hallitus puolustaa yhtenä miehenä vaihtoehdottomuuden vaahtoa suupielissään). Jos talousuutisoin-
nin tavoitteeksi hyväksyttäisiin keskustelu talouden tapahtumista, nume-
roiden käsittämätön autius ja irrallisuus nousisivat väistämättä kritiikin kohteeksi.

Tiina Vainio

KTT, tutkija, Helsingin kauppakorkeakoulu